

Urve Eslas, Postimehe arvamustoimetaja

«Te tapate mu ära!» Paar päeva tagasi tuldi USAst. Eelmisel õhtul Poolast Obamaga kohtumast. Hommikul oli Eesti lipu päeva üritus, ennelõunal küberkonverentsi ettekanne. Õhtul Riias mälestusüritusel peakõnelejana ja siis Poolas kaks kõnet. Postimehe ajakirjanik Urve Eslas käis 4.–7. juunini kaasas presidendi visiidil Lätis ja Poolas.

«Mis sulle söör Isaiah Berliniga seondub?»

See on Toomas Sildam, endine kolleeg Postimehest, presidendi avalike suhete nõunik.

«Ee...»

Leht peab kohe trükki minema. Üks käsi püüab juhtkirja edasi kirjutada.

«No ütle lihtsalt, tead sa, kes ta on?»

Muidugi tean.

«Selge. Kas sul juuni algus on vaba?»

Leht jääb hiljaks. Aga õnneks vaid veidi.

Ühendriikide uuriva ajakirjaniku Edward J. Epsteini kodulehele ligipääsemiseks tuleb lahendada loogikaülesandeid. Näiteks selline: president on riigivisiidil, esmaspäeval Lissabonis, teisipäeval Madridis, kolmapäeval Roomas. Ühes kolmest linnast kavatsetakse teda rünnata. Kus ja millal, enne linna jõudmist ei tea. Kas saab loogiliselt mõne linna ja päeva välistada kui presidendi jaoks turvalise?

Selle kõrval tundub üsna loogiline, et presidendiga kaasa sõitmiseks tuleb teada, kes on Isaiiah Berlin. Tegin vist testi ikka ära, sest saan mõni nädal hiljem instruksioonid, kus ja millal olla. Pärast räägib Ilvese turvamees, et Obamal oli Poolas kaasas kolmsada turvameest. Aga see tuli palju, palju hiljem.

«Te tapate mu ära!» Ilves on Tallinna lennujaama jõudnud ja tugitooli kukkunud. See «te» oli mõeldud avalike suhete osakonna juhatajale. Too pööritab silmi ja patsutab Ilvest käsivarrele. «Pole hullu. Elad üle.» Paar päeva tagasi tuldi Ühendriikidest. Eelmisel õhtul Poolast, Obamaga kohtumast. Hommikul oli Eesti lipu päeva üritus, ennelõunal küberkonverentsi ettekanne. Õhtul on Isaiiah Berlini mälestusüritus Riias, kus Ilves on peakõneleja. Ja siis Poolas kaks kõnet.

Isaiiah Berlini 1958. aastal ilmunud «Kahes vabadusekontseptsioonis» on muu hulgas selline mõte: kõik on, mis ta on. Vabadus on vabadus, mitte võrdsus või õiglus.

Berlin on minu jaoks üks angloameerikaliku mõtteviisi näide. Kõik on, mis ta on. Ajakirjanik on ajakirjanik. Poliitik on poliitik. Ürgvaenlased, ütles Edward Epstein, toosama, kes oma kodulehele pääsemiseks loogikaülesandeid lahendada laseb. Ma ei ole sellega päriselt nõus. Aga mõlemal poolel on hulk jäiku eelarvamusi. Arusaam, et kõik on see, mis ta on, ainult kinnistab neid. Tintla ja ... ei, ma ei taha seda välja öelda.

Ja siin ma nüüd olen. Epsteini mõistes vaenlase tagalas.

Air Balticu väike propeller on kohal, auto on vastas. Ilves ootab, kuni me lennukist maha saame. Naeratan ettevaatlikult. Ilves naeratab vastu.

Õhtusöök presidendiga. Kohalik suursaadik on kohal. Suursaadikutega on üldse nii, et nad peavad välja tulema, kui president riigis on. Isegi siis, kui ta teeb seal ainult vahemaandumise. Kuna Eestist on otselende väga vähestesse paikadesse, tähendab see, et Läti ja Soome suursaadik tulevad vahel keset ööd lennujaama, viieteistkümneks minutiks.

Räägime Isaiiah Berlinist. Ütlen, et mulle meeldib «Siil ja rebane». Need mõtlejad, kel on üks kindel eesmärk ja idee, on siilid. Teised, kel on palju eri sihte ja eri tõesid, on rebased. Ja et mulle need rebased meeldivad rohkem. Ilvesele meeldib see raamat ka. Räägime sellest natuke pikemalt. Jube hea avokaadovõli on.

Ilves vaatab aknast, kas hakkab sadama või ei. Vilkuritest on kõrini, tahaks jalutada. Väljas on äikse-eelne pöud.

Nädal varem, Stockholmi internetifoorumil arutleti paneelis selle üle, kuidas luua ühised reegleid globaalse võrgu jaoks. See on väga raske, leiti, sest valdkond on arenenud nii kiiresti, et Euroopas, rääkimata muust maailmast, pole poliitikuid, kes aru saaks, kuidas internet ülepea toimib ja millised probleemid sellega seonduvad. Et on piinlik kuulata, kui poliitikud sellest teemast räägivad. Poliitikud olid ise ka laval. Oli tõesti piinlik kuulata.

Vaheajal tuli üks panelistidest (see, kes ei olnud poliitik) minu juurde. Kuulasin ta halamise stoiliselt ära. «Oleks ma sinu olukorras,» ütles ta siis, üsna ootamatult. «On sul alles president.» Tõstsin silmad taldrikult üles (jube hea kookoshelvestega kook oli). «Ainus Euroopas, kes asjast üldse midagi jagab! Pagan, ma olen kade!» Ümisesin midagi vastu, suu kooki täis. See võis tähendada umbes midagi sellist, et jah, ta on täitsa, aga Bildt on ju ka tore.

Vihma ei hakanud sadama. Meil on veidi aega. Kui president saabub, annab vastuvõtja riik oma turvamehed. Neid on päris mitu. Jalutame. Ilves jalutab eriti aeglaselt, sest pole mingit mõtet liiga vara kohal olla. On kuum, asfalt sulab. Turvamehed venivad ka. Käsundusohvitser pühib vargsi higi.

«Toomas, jäta järele!» Avalike suhete osakonna juhataja kannatus on üles öelnud. Ilves ainult naeratab. Saadik on veidi ettepoole nihkunud ja püüab, nii viisakal moel kui vähegi võimalik, jätta muljet, et tal pole selle veidra kambaga midagi pistmist.

Seda veidrat kampa on võimatu mitte märgata. Juurde astub seljakotiga mees. Kohalik. Turvamehed, kes teesklesid juhuslikke möödakäijaid, on sekundiga kohal. «Ma tahtsin ainult tere öelda,» pomiseb ehmunud mees. «Ma olen Ilvese suur fänn.» Nojah. Seda ikka saab.

Ettekanne. Politseieskort. Vilkurid. 150 km/h. Vastassuunavööndis, mööda trammiteed, trammide vahel. Panen igaks juhuks silmad kinni. Nõunik räägib, kuidas geograafiliselt lõunasse liikudes muutuvad reeglid aina veidramaks. Eestis sõites kasutatakse vilkureid harva. Lätis on neid juba rohkem. Leedus veel rohkem. Ja Poolas pannakse tänavad kinni.

Paar tundi vaba aega. Istume Ilvese, saadiku ja nõunikuga konverentsikeskuse aias. Saadik on avastanud ajakirjaniku. Kannused paistavad.

«Millist kollast jama see Eesti ajakirjandus jälle kirjutab? Näed, esiuudis: Ilves sai kikilipsu kandmise idee Ristsoolt. Täielik jama.»

«Mida sa loed?»

«Delfit.»

Ilves muigab. Postimehe esiuudis on Ukraina sündmustest.

Aga saadik pole mingi papist poiss.

«Hea küll, aga kus on Postimehe kajastus Obama Poola-visitidist? Sellise asja jätate lehte panemata?»

Vaatan Ilvese poole. Ilves muigab juba laiemalt.

Saadik on Postimehe arvamuskülje lahti saanud. «Oh, näed, ongi juhtkiri. Võtan sõnad tagasi.»

Ilves muigab juba päris laialt. Saadik paneb päikseprillid ette.

Tund enne viimast ettekannet. Sama konverentsikeskuse aed. Uus kõne vajab kirjutamist.

«Nii, kas keegi teab, mis on Altamont?»

Mina ei tea. Ilves seletab, et Altamont oli 1969. aastal Woodstocki järellainetusena toimunud festival, mis vägivaldseks muutus. Vaatan pärast Youtube'ist klippi, kus Rolling Stonesi esinemise ajal inimene tapeti. Ilves räägib pärast kõnes, et rahu, armastus ja Woodstock on läbi, liberaalne demokraatia on autoritarismile ideede võitluses vastu alla jäänud ja pole suutnud vältida ultraparempoolsete esiletõusu Euroopas.

Räägime, mida kõnes kasutada, ja vaidleme, kas ühiskonnast aru saamiseks sobib paremini varane või hiline Wittgenstein. Ilves tsiteerib «Tractatust».

Tulevad ajakirjanikud. Kaamerad, mikrofonid. Ilves räägib, teised teevad kõrval nägusid. «Oh, nad teevad alati nägusid, kui ma räägin.» Avalike suhete osakonna juhataja pööritab silmi.

Tuleb suursaadik. Tal on püksilukk lahti.

Õhtul saab Ilves Atlandi Nõukogu Vabaduse auhinna. USA senaatorite vahel läks vaidluseks, kellel on õigus auhind Ilvesele üle anda. Öösel toimival etendusel kuvatakse Ilvese nimi laseritega veeseinale. Ilves oskab ka nägusid teha.

Vilkurid, eskort, 170 km/h. Viimane lennujaam. Järjekorras kuues, aga võib-olla ka kaheksas, lugemine on ammu segi läinud. Kell on kuus hommikul. Kohalik turvamees räägib, et ta pole Ilvese riigis olemise ajast alates tundigi maganud, sest nii püsib ta enam ärksana. Ta jääb magama kohe, kui lennujaama jõuame. Püstijalu. Delegatsioonist oleme järel vaid mina, Ilves, käsundusohvitser ja isiklik turvamees. Ilves tahab Weisswurst'i.

Loeme Postmehe veebist Toomas Kiho lugu kooseluseadusest. Ilves ütleb, et tal on maailmakaarti vaadates häbi, et kooseluseaduse kohalt oleme meie seal autoritaarsemate riikide leeris. Ma olen nõus, aga kõik mõtted tunduvad nii kohmakad, et hakkab miskipärast hoopis rääkima sellest, kuidas soome sotsioloog avastas korrelatsiooni kurgede ja laste arvu vahel. Käsundusohvitser kõhatab ja ütleb, et Weisswurst on tehtud veel sündimata loomadest. «See kindlasti ei ole nii!» hüüatab Ilves. Käsundusohvitser naeratab. Vaatan talle tänulikult otsa.

Ilves on läinud. Oleme Riia lennujaamas. Kojulennuni on kolm tundi. Ainus allesjäänud turvamees teeb ettepaneku linna peale minna. See ei ole hea mõte. Me näeme välja nagu ooperist põgenenud teatritrupp. Käsundusohvitser räägib anekdoote, et meeolu üleval hoida. Koban koti välistasku kallal ja käsundusohvitser võtab vilunud liigutusega rinnataskust Nicorette'i paki.

Kui ma seda lugu paar päeva hiljem Berliinis järjekordsel internetikonverentsil kirjutasin, astus

mu juurde hallipäine IT-guru. «Teil on presidendiga kohutavalt vedanud. Aga ju te saate ise ka aru. Selline intellektuaal. Ta on Eestis kindlasti väga populaarne.» Nagu ikka, topin suu kooki täis ja ümisen midagi. Ainus relevantne vastus, mis meelde tuleb, oleks «mitte omal maal», aga see tundub trafaretne ja kuidagi õõnes.

Lõunasöögi ajal tuleb järgmine, seekord selline nooremapoolne. Tundub tähtis olevat. «Ma kuulsin teie presidenti läinud aastal Lõuna-Koreas. Parim kõne, mida ma kuulnud olen. Sellise presidendi saab valida vaid väike ja tark rahvas.»

Paus.

«Meil ei vali presidenti rahvas, vaid parlament.»

Paus.

«Aa.»

Paus. See kala mu taldrikul tundub kuidagi raske närida.

«Aga vedanud on teil küll hullu moodi.»

Noh, vist on jah.